

נגיעות מפרשת השבוע בלק

כותרות השבוע מדברות על מתיחות בדרום, סיור של יורש עזר בריטי בארץ שהצהיר מיד: "הקשר בין המדינות מעולם לא היה חזק יותר". יחד עם זאת את הביקור בירושלים, בעיר העתיקה הוא יערוך כאורח הרשות הפלסטינית. אותה רשות המייחלת להשמדת מדינת ישראל ולא בוחלת בדרכי טרור אכזריות. מאחר ואין לאויבנו אופציה צבאית כנגדנו הם משתמשים באופציית הדיבורים - טרור תקשורתי שיקרי, תעמולה עוינת, חינוך לשנאה ועלילות שקר. השבת נקרא על מתיחות עם מלך מואב שביטל גם הוא את האופציה הצבאית כנגד ישראל ופנה לאופציית הדיבורים. לצורך כך שכר והשקיע הון בבלעם גדול הקוסמים ובטקסים. בלעם ידע והבין מראש שאין לו רשות ויכולת לפגוע בעם ישראל ושמדובר בקרב אבוד שהוכרע מראש אולם האפשרות לכבוד ותהילת עולם פיתתה אותו והובילה אותו אל סופו הבזוי.

פרשת בלק היא בעצם סיפורו של בלעם. חז"ל קבעו שהוא המקביל של משה אצל אומות העולם. בלעם עושה רושם רב- ה' מתגלה אליו, מדבר אתו, בלעם טוען שהוא עושה ככל אשר ה' מצווה אותו. הוא מסרב לקבל תשלום בכדי לעבור על איסור ה' ויוצא לדרך רק לאחר קבלת אישורו מה', ואז מגיע סיפור תמוה ביותר - סצנה קצרה, סיפור בתוך סיפור, פרשת אתונו של בלעם, אתון שחז"ל טוענים שנבראה במיוחד "בדקה ה- 90" בבריאת העולם ומעלים אין ספור פרשנויות. הרב אלחנן סמט וגם יהונתן יעקבס מביאים את הרב אברבנאל השואל על הקטע הקצר הזה שאלות רבות וקשות - מדוע כועס ה' על בלעם שיצא לדרך שהוא עצמו אישר לו? "אם-לקרא לך פאו הַאֲנָשִׁים, קום לך אִתָּם; וְאֵד, אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תַעֲשֶׂה" אישור, יציאה לדרך ומיד נאמר "וַיַּחַר-אַף ה' כִּי-הוֹלֵךְ הוּא, וַיִּתְּיָצַב מִלְאָךְ ה' בְּדַרְךָ, לְשָׁטוֹן לוֹ" גם כשבלעם סוף סוף רואה את מלאך ה' הוא שואל ושוב מבקש אישור "וַעֲתָה אִם-רַע בְּעֵינַיךָ, אֲשׁוּבָה לִי" וגם המלאך מאשר לו להמשיך בדרכו "וַיֹּאמֶר מִלְאָךְ ה' אֶל-בְּלַעַם, לֵךְ עִם-הָאֲנָשִׁים, וְאֶפְסָ אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ, אֲתוֹ תַדְבֵּר" למעשה המלאך חוזר על אישורו של ה' לבלעם לילה קודם יציאתו לדרך מדוע המלאך אינו מתגלה לבלעם מיד? מדוע נדרש לערב כאן את האתון? מדוע מאריכה התורה בסיפור על שלוש העצירות של האתון? מדוע המלאך אינו מתגלה מיד לנביא הגדול הזה? מה תכליתו של נס פתיחת פי האתון? נס מיוחד ועצום אבל מלל פשוט-שאלה - "מָה עֲשִׂיתִי לָךְ, כִּי הִפְתִּינִי, זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים." והצהרתה "הֲלוֹא אֲנִי אֶתְנֶךָ אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכַּן הִסְפַּנְתִּי, לַעֲשׂוֹת לָךְ כֵּה?" ותשובת בלעם הדובר הרהוט היא רק "לא." נבון ומבולבל. סצנת האתון לא שינתה דבר באירוע אולם לאורך הסיפור אנו מגלים את אופיו וחולשתו של בלעם. האתון מזהה מלאך ה' ומיד סוטה מהדרך בלעם הגדול לא רואה, לא מבין את המעמד ומכה את החיה שלוש פעמים ובכל פעם כעסו עולה יותר. אנו רואים גיבור על חלשה, שאינה מחזירה. עליונותו של בלעם הנביא הגדול אל מול האתון ברורה, הוא בעליה רוכב על גבה ומכה אותה כרצונו בכל עת ובזעם מיותר. במישור הרוחני נראה שהאתון הפשוטה הזו נתברכה ביכולות גדולות ממנו, היא מאופקת, נאמנה, רואה התגלות מלאך ה' ומכירה במעמד לעומת בלעם שאינו רואה, לא מזהה ולא מבין, ולא פעם אחת אלא שלוש. האתון שחטפה מכות על לא עוול בפרסתה שואלת בעדינות ובתמימות "מָה-עֲשִׂיתִי לָךְ, כִּי הִפְתִּינִי, זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים?" היא אפילו לא מעלה על דעתה שבלעם לא רואה את מה שהיא רואה. בלעם עונה בעצבים "לוֹ-שֶׁ-חָרַב בְּיָדִי, כִּי עָתָה תִּרְגָּזֵנִי" האתון עומדת מול חרב מלאך ה' ובלעם מאיים עליה בחרב שאין לו... גם רש"י מלגלג עליו שהוא חושב להרוג אומה שלמה רק באמצעות פיו וכנגד אתון הוא חסר אונים כי אין לו חרב... בלעם יוצא כאן במלוא מערומיו ובמיוחד בסוף כשהמלאך מתגלה אליו. הסיפור מלמד ומרמז על שפלותו של בלעם תוך השוואה בין מעשי בהמה לתגובות אדם "גדול" האתון מוכיחה נביא והנביא מאשר דבריה ומעשיה. המלאך עצמו בוחר לחזור על דבריה "עַל-מָה הִפְתִּי אֶת-אֶתְנֶכָה, זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים" לאור זאת מודה בלעם "חֲטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי, כִּי אֶתָּה נֹצֵב לְקַרְאתִי" למרות הכל בלעם לא למד וניסה לקלל את ישראל בניגוד לרצון ה' ולא פעם אחת אלא 3. אנו לומדים שבלעם גדול בנבואה אולם קטן וחלש באופיו במיוחד בהשוואה למשה הרועה הנאמן. בלעם נאמן רק לעצמו. מכל אפשרויות ההתגלות הקב"ה מוכיח את בלעם באמצעות פי בהמה "וַיִּפְתַּח ה' אֶת-פִּי הָאֶתָּון" למרות "גדולתו" בלעם לא ראה דבר עד אשר "וַיְגַל ה' אֶת-עֵינָי בְּלַעַם, וַיֵּרָא אֶת-מִלְאָךְ ה'". בע"ה לקראת ימי בין המצרים שנדע ללכת בדרך הישר שהקב"ה יהיה לצדנו ויהפוך לנו הימים לימי שמחה.

שבת שלום.